

JOSEP ARRAU I ESTRADA, PARE DEL PINTOR JOSEP Arrau i Barba, fou professor de dibuix i de pintura, i poeta, autor d'una de les més notables aportacions a la literatura catalana de començament del segle XIX. Nascut a Barcelona el 1774, estudià a l'Escola de Nobles Arts de Llotja, de la qual fou professor des del 1798 fins a la seva mort, esdevinguda el 1817. Una de les seves obres poètiques catalanes més interessants és la descripció d'*Una passejada fins al castell de Bellasguard* que féu amb els seus alumnes d'arquitectura, d'aire rococó (que contrasta amb les seves glosses i imitacions del Rector de Vallfogona), que inclogué en el volum *Poesias castellanas y catalanas*, que ha restat inèdit, en una altra ocasió, el 1816, dedicà unes poesies al seu amic Damià Campeny, que havia retornat de Roma per fer-se càrrec de la càtedra d'escultura de l'Escola de Llotja.

També escriví una obra de teatre, el "sainete nou" *La avarícia castigada per la astúcia de Tinyeta* (Barcelona, Estivill, sense any d'edició), potser publicada en vida de l'autor i reeditada diverses vegades en ocasió d'alguna de les representacions que se'n feren en el Teatre de la Santa Creu el 1819 i el 1824, i, encara, si més no, fins al 1864; tot i que sempre és anomenada sainet, depassa, per la seva extensió, els límits d'aquest gènere, i amb unes acotacions per a les diferents escenes que traeixen la seva condició de professor de dibuix per a estudiants d'arquitectura i la seva vocació d'escenògraf ("Lo teatro figurarà una casa de pagès de las Corts de Sarrià", "lo teatro figurarà un tros de vista de la pescateria y dos portals semblants als de la procura o iglésia de Montserrat"). L'acció transcorre entre l'organització dels murrís que actua pels volts de la pescateria, al barri de Ribera de Barcelona, de la qual Tinyeta és el cap; segons Xavier Fàbregas, l'obra té punts de contacte amb la famosa obra de John Gay *Beggar's Opera*, del 1728.

Arrau s'havia donat a conèixer com a escriptor en castellà amb una sèrie de poesies publicades al *Diario de Barcelona* entre el 1799 i el començament del 1808. Però al moment de la crisi política i militar d'aquell any es traslladà a Reus, on residí fins a la fi de la guerra. El setembre de 1809 Arrau hi establí una classe privada de dibuix que tingué continuïtat després de la seva partida.¹

Deixà un bon nombre de testimonis literaris d'aquella gran crisi; cal esmentar unes *Apuntaciones importantes para la historia de la esclavitud y libertad española*, entre el 1808 i el 1811, inèdites, que constitueixen una crònica dels fets que pesidiren la insurrecció contra Napoleó i de les accions de la guerra,

especialment les que tingueren lloc al Camp de Tarragona i a Catalunya en general, i diverses composicions poètiques, en català i en castellà, entre les quals es destaquen, en castellà *El merito y el premio. Oda al soldado español* (publicada al *Diario de Tarragona* el 13 d'octubre de 1808), un *Soneto entregado por el ayuntamiento de Reus a Lord Carlos Doyle* (publicat al *Diario de Reus*), una *Octava para poner debajo del retrato del coronel Milans o bé El patriotismo. Poema libre en honor de la constante Zaragoza*.

L'execució, el juny del 1809, dels resistents barcelonins contra els ocupants napoleònics, condemnats per llur implicació en la frustrada Conspiració de l'Ascensió, commocionà tot Catalunya, especialment aquelles poblacions on s'havien instal·lat barcelonins amb possibilitats de diners o de treball que deixaren la ciutat. A Reus s'organitzà, a càrrec dels refugiats, un solemne funeral a l'església de Sant Pere, per al qual construïren un panteó, amb una urna, obelisc, vasos i cinc jeroglífics (amb lemes en castellà, inscrits), tot com si fos de marbre i bronze, dissenyat per Josep Arrau i Estrada, que redactà també els lemes dels jeroglífics;² a més, escriví unes *Endechas reales a la muerte de los ocho mártires de la patria sacrificados en Barcelona*. Un altre escriptor barceloní refugiat a Reus, Josep Robrenyo, contribuï a la memòria d'aquells patriotes amb uns *Lamentos que fa la trista ciutat de Barcelona contra ls francesos y lo seu emperador*. El mateix Arrau s'hi referí també, acabada la guerra, en una molt discreta composició, en català: es tracta d'una glossa a una quarteta publicada al *Diario de Barcelona* amb motiu de les exèquies celebrades, finalment a Barcelona, del 14 al 20 d'octubre de 1815.

Les composicions de més envergadura que Arrau escriví sobre la Guerra del Francès són en català. A part d'alguna de més breu, com un sonet *Al general francès Verdièr quant ab tant estors sostenia lo siti de Gerona*, amb motiu del setge de Girona del 1809, es destaquen. *La ninfa catalana. Romans sobre la diversitat de notícias*

Pel tractat de Tolosa de Llenguadoc, signat el 19 de maig de 1814 entre el mariscal Suchet i el duc de Wellington, cap dels exèrcits aliats, els francesos s'obligaren a lliurar totes les places que encara ocupaven.

Un expatriat de Barcelona, Josep Arrau i Estrada deixà constància de la seva alegria de poder retornar a la seva ciutat, tot agraint a Reus que l'hagués acollit durant tots els anys de la guerra amb una llarga composició hexasil·laba de to popular:

"Oda a Reus" de Josep Arrau i Estrada

Max Cahner

Catedràtic de Literatura Catalana de la Universitat de Barcelona i editor

“Oda a Reus”

La següent oda fou escrita en Reus y dedicada a dita vila antes de partir, después de haber-i estat domiciliat sis anys que durà la destructora guerra que nos portà lo més infame de los tiranos, Napoleón, lo dia 29 de matx de 1814, que se librà Barcelona:

Magnífica vila,
rica, laboriosa,
mercantil, instruïda,
honrada y devota...
À vingut lo dia,
lo dia de glòria!,
que veix a la pàtria,
leal Barcelona,
plena de contento,
las cadenas fora.
Tornar a mon centro
m'és precís; és forsa,
però, que agraesca
y fasa memòria
del bon ospedatje
solar y bona obra
que sempre me ha feta,
és rahó que sobra.
Sis anys he habitat
a la tua sombra,
y per la prudència
ab què te comportas,
o bé per miracle
de ta gran patrona,
la Verge divina
de Misericòrdia
(dígan lo que vulgan
las llenguas danyosas),
he co[n]servat sempre
la pell y la roba.
Què escenas he vistas
del tot horrorosas!
Te he vist consternada
milanars de voltas
ab un gros exècit
a las tuas portas.
Y un gefe yracundo
que, a la vista sola,
lo cor més valent
que pasma y asombra.
Però ton prior
(digne de memòria),
ab zel de salvar-te,
de esperit se ompla;
ell corra inpertèrrit
y al mitx de la tropa,

ab sa persuasiva
que respecte inposa,
logra del caudillo
dir: “Tot se perdona.”
He vist lo teu clero,
constant com la roca,
aguanta[n]t onadas
de las més furiosas
y entornar los càntichs
al rey de la glòria,
encara que-s vègia
la mort a la gola.
Pagesos he vistos,
xichs de tota honra,
tractats com a pillos
vergants de la enbrolla.
Y partir ignocents
la mort afrentosa.
En lo cruel siti...
aquí cau la ploma...
lo que tu patires
Déu o sap y fora.
He vist los teus batlles,
regidors, personas
nobles y plebeyas,
y fins las senyoras
portats com a rehos
dintre Tarragona,
sufrir inproperis
y obscuras mazmorras,
fins que-ls apuràban
la paciència y bosa.
Te he vist..., però, sempre
constant y animosa
y que sols cedias
a la major forsa.
Feyas com los bímats
del riu a la bora,
que en grossa vinguda
se abàxan y acótxan,
y, quant à pasada,
lo cap enarbólan,
y, encara que quédan

com aquell que plora,
més firmesa ténan
al cap de una estona.
Los teus sacrificis
milions inpòrtan!
Has dat a la pàtria
la joventut tota.
La tua alegria
no y ha qui la cóntia
sempre que tenias
la tropa espanyola;
y, quant acabada
la tragèdia tota,
al dichós Fernando
la nació recobre,
no he vist la alegria
que del cor és pròpia,
quant ab tantas vivas
se expresa la boca?
Jo no acabaria:
vila venturosa,
perdona lo dèbil
de ma lira tosca;
que sis anys penjada
a dalt de la golfa,
plena de trenyinas,
casi que no sona,
y, trèmula y flaca,
la mà que la toca
en lloch de deleyte
cansa e incomoda.
Adiós..., y creu sempre
que en qualsevol hora
te tindrè presenta
dintre la memòria.

¹Andreu de Bofarull i Brocà, *Anales históricos de Reus, desde su fundación hasta nuestros días* (1867), II, 3a ed. (Reus, Associació d'Estudis Reusencs, 19619, p. 182 (indica erròniament “Josep Arnau” per Josep Arrau).

²*Sucinta relación del funeral se hizo en la villa de Reus, a expensas de los barceloneses expatriados, por la buena memoria de los ocho mártires de la patria, en el día 18 de julio de 1809, recopilada por un mínimo barcelonés* (Barcelona, Rubió, s.a. [1874?]).

Del llibre en curs de publicació *Literatura de la Revolució i la Contrarevolució*, Vol II, 2002.